

משנה

קיימים שלשה סוגים של עבודה זרה, תלוש, מחובר ובעלי חיים, כאשר לכל אחד מהם דינים מיוחדים. ישנם דברים הנלוים לעבודה זרה, כגון נוי של עבודה זרה ותקרובתה ועוד. משנתינו עוסקת בעיקר בדיני עבודה זרה במחובר ובנוי שלהם: הַנְּכָרִים הַעֹבְדִים אֶת הַהָרִים וְאֵת הַהֲבָעוֹת, הן – ההרים והגבעות מותרין בהנאה ומותר לחצוב מהם אבנים ולזרוע בהם. להלן יתבאר שזו גזירת הכתוב שלא חל על ההרים והגבעות שם של עבודה זרה. ומה שְּׁעָלֵיהֶן – אך דברים תלושים שנעשו לנוי ההרים ונמצאים עליהם, כגון ציפוי של זהב או כסף שציפוי בהם את ההרים שעברו להם, אף שההרים מותרים בהנאה, אלה אֲסוּרִים בהנאה כדן כל נוי של עבודה זרה תלושה. וגזירת הכתוב היא, ממה שְּׁנֶאֱמַר בענין איסור נוי של עבודה זרה, (דברים יז כח) 'פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפֶן בְּאֵשׁ לֹא תִחְמוֹד בְּכֶסֶף וְהָבֵב עֲלֵיהֶם, והמשמעות היא, אל תחמוד לקחת לעצמך ליהנות מנוי של כל חפץ שעובדים לו, אף אם החפץ עצמו לא חל עליו שם עבודה זרה.

המשנה מביאה את הפסוק שממנו לומדים שההרים הנעבדים אינם נאסרים: רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אָמַר, נֹאמַר בַּפְּסוּק (דברים יב א) 'אֲבָד תִּאֲבָדוּן אֶת כָּל הַמִּקְמוֹת אֲשֶׁר עֲבָדוּ שָׁם הַגּוֹיִם וְגו' אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים הַרְמִים וְעַל הַגְּבְעוֹת, וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן'. כלומר עליהם לאבד מכל המקומות שעברו שם עבודה זרה, את אֱלֹהֵיהֶם – הצלמים והפסלים שנמצאים על הַהָרִים, משום שהם נקראים אלהיהם, וְלֹא הַהָרִים אֱלֹהֵיהֶם – ויש לדייק שההרים עצמם לא נקראים אלהיהם. וכן עליהם לאבד את אֱלֹהֵיהֶם – הצלמים והפסלים הנמצאים על הַגְּבְעוֹת, וְלֹא הַגְּבְעוֹת אֱלֹהֵיהֶם – ויש לדייק שהגבעות עצמם אינן נקראות אלהיהם. ומאחר ולמדנו שלא חל על ההרים והגבעות שם עבודה זרה, על כן אינם נאסרים בהנאה. ויש לשאול, וּמִפְּנֵי מָה אִמְרָה תוֹרָה שֶׁאֲשִׁירָה וְאֵילָן שֶׁעָשׂוּ אוֹתוֹ עוֹבְדֵי זָרָה אֲסוּרָה, שהרי נאמר בפסוק (דברים יז ה) 'וְאֲשִׁירָהֶם תִּגְדְּעוּן', הלא יש לדרוש גם את המשך הפסוק (דברים יב א) 'וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן' באופן דומה, וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן אֱלֹהֵיהֶם, כלומר יש לאבד הצלמים והפסלים הנמצאים מתחת לעץ, לפי שהם נקראים אלהיהם, וְלֹא עֵץ רַעֲנָן אֱלֹהֵיהֶם, אולם העץ עצמו לא נקרא אלהיהם. ועוד, הלא האשירה מחוברת לקרקע, וצריך שיהא דינה כדן הר שאינו נאסר. התשובה היא, האשירה לא נחשבת למחוברת לקרקע, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּפִיסַת יָדֵי אָדָם, כלומר נטיעת האשירה וחבורה לקרקע, נעשה בידי אדם, וְכָל עוֹבְדֵי זָרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּפִיסַת יָדֵי אָדָם – שנעשתה בידי אדם, אֲסוּר ליהנות ממנה, אף אם היא מחוברת לקרקע, כיון שאינה דומה להר שלא נעשה בידי אדם. רבי יוסי הגלילי ביאר רק מדוע אין דין האשירה המחוברת לקרקע,

כדן ההר, אולם עדיין לא מובן מדוע אין דורשים וְלֹא עֵץ רַעֲנָן אֱלֹהֵיהֶם, ועל כך מוסיף רבי עקיבא: אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי, אֲנִי אוֹכֵין וְאֲדוֹן לְפָנֶיךָ – אני אפרש את דבריך ואבאר מדוע אין דורשים וְלֹא עֵץ רַעֲנָן אֱלֹהֵיהֶם, ואדון בהם. הפסוק תחת כל עץ רענן נכתב ללמד את בני ישראל היכן למצוא עבודה זרה כדי לבערה, שְׁכָל מְקוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא הָר בְּבוּחָה וְגִבְעָה נִשְׂאָה וְעֵץ רַעֲנָן, דַּע שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֹבְדֵי זָרָה בְּכֹכְבִים. ועתה אדון בדבריך, שאם אין אנו דורשים את הפסוק 'תחת עץ רענן אלהיהם', אין גם לדרוש את תחילת הפסוק 'אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות', לפי שלא נכתב הפסוק לדרשה, אלא לסימן היכן למצוא עבודה זרה כדי לבערה. ומכל מקום יש ללמוד היתר ההנאה מהרים שנעבדו, ממשמעות הפסוק, שהרי לא ציוה הכתוב לאבד את ההרים והגבעות, כמו שציוה לאבד את האשירה, שנאמר (דברים יב א) 'וְאֲשִׁירָהֶם תִּשְׂרֹפֶן בְּאֵשׁ, מוכח מזה שאין התורה אוסרת את ההנאה מההר הנעבד.

גמרא

הגמרא מבארת במה נחלקו תנא קמא ורבי יוסי הגלילי. מקשה הגמרא: וְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי הֵינְנוּ תַנָּא קַמָּא – הלא דברי רבי יוסי הגלילי אינם שונים מדברי תנא קמא, שהרי לדעת שניהם ההרים והגבעות אינם נעשים עבודה זרה, והלימוד לדעת שניהם הוא מאותו הפסוק, ואם כן במה נחלקו. מתרצה הגמרא: אָמַר רַבִּי בַר הַמָּא אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, צִפּוּי הָר בְּהָר, אֵיבָא בִּינְיָהוּ – התנאים נחלקו האם הצפוי של כסף וזהב וכדומה, שמצפים בו את ההר הנעבד, דינו כדן ההר, תַנָּא קַמָּא סָבַר דִּין צִפּוּי הָר אֵינּוּ בְּדִין הָר וּמִיתָסַר – ונאסר בהנאה, אף שההר עצמו אינו נאסר. וטעמו, שיש ללמוד מהפסוק 'לא תחמוד כסף וזהב עליהם' שכל נוי שנמצא על עבודה זרה, אף כזאת שהיא עצמה אינה נאסרת, הנוי נאסר. וְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי סָבַר דִּין צִפּוּי הָר הָרִי הוּא בְּהָר, כיון שהציפוי בטל להר, וכשם שההר אינו נעשה עבודה זרה ומותר בהנאה, כך הציפוי מותר בהנאה, ואת הפסוק שהביא תנא קמא 'לא תחמוד כסף וזהב עליהם', יש לפרש שבא להזהיר שלא ליהנות מנוי הפסילים שנכרכו בתחילת הפסוק, 'פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם' תשרפון באש, כלומר בעבודה זרה תלושה, שמאחר והם עצמם נאסרים, לכן גם הנוי שלהם נאסר. הגמרא מביאה ביאור אחר במחלוקת חכמים ורבי יוסי הגלילי, ולפיו לא נחלקו התנאים במשנה בענין ציפוי, ולדעת כולם הציפוי נאסר, אלא בענין אשירה, באיזה אופן נחשבת נטיעתה לתפיסת יד אדם: רַב שֵׁשֶׁת אָמַר, דְּבוּלֵי עֲלָמָא – לכל הדעות צִפּוּי הָר אֵינּוּ בְּהָר, וחל שם עבודה זרה על הציפוי ונאסר בהנאה,

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום רביעי עמ' א

ששייכת לו, כדי להשתחוות לה וְכֹא עוֹבְדֵי בּוֹכְבִים וְהַשְׁתַּחֲוֹתָ לָהּ, אֲסוּרָה הַלְבִינָה בְּהִנָּה. ואף שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו והלבינה שייכת לישראל, מכל מקום כאשר זקפה לשם כך גילה בדעתו שנח לו שתיעשה לעבודה זרה, והגוי שהשתחוה לה, עשה בזה את שליחותו של ישראל. וְכֹא מִיִּפְעָא לֵיהּ – נסתפק חזקיה האם לְבִינָה הוּא דְנֹאסְרָה, דְּמִיִּנְבְּרָא וְקִיִּפְתָּה – ניכרת בה הזקיפה, לפי שסתם לבינה רוחבה שלשה טפחים, והוא גדול יותר מעביה, וכאשר זוקפים אותה היא גבוהה, ויש בזה גילוי דעת שנח לו שיעבדו אותה, אֲבָל בִּיצָה שְׁהִיא קְטַנָּה לֹא – אין בזקיפתה גילוי דעת, או דְּלָמָא לֹא שְׁנָא – או שמא אין הבדל ביניהם, וגם זקיפת ביצה יש בה גילוי דעת ונאסרת. תִּיקוּ – הספק לא נפשט ויעמוד כך. לאחר שלמדנו שחר שנעבד אינו נאסר בהנאה, דנה הגמרא בכשרות אבניו לגבוה: בְּעֵי – הסתפק רַבִּי בַר הַמָּא, הַמְּשַׁתְּחָוִה לָהּ, אֲכַנְּנוּ מְהוּ לְמִזְבֵּחַ, כלומר האם מותר לקחת מאבניו לבניית מזבח,

מקשה הגמרא: וְלָמָּן – לפי מי הסתפק חזקיה, הלא נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא להלן (אב) שלדעת רבי ישמעאל עבודה זרה של ישראל נאסרת מיד בעשייתה, ולדעת רבי עקיבא אינה נאסרת עד שיעבדו לה. והלא בזקיפת הביצה כדי לעובדה, הוא יצר עבודה זרה, ומעתה אי לָמָּן דְּאָמַר שְׁעוֹבְדֵי בּוֹכְבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה מִיָּד כַּשֶּׁעָשָׂה, ודאי שהביצה אֲסוּרָה, אי לָמָּן דְּאָמַר שֶׁלֹּא נֹאסְרָה עַד שְׁתִּיעֲבַד, הָא לֹא פְּלָחָה – הלא לא השתחוה לביצה ובודאי לא נאסרה, ובמה הסתפק. מתרצה הגמרא: חזקיה ודאי סובר כרבי עקיבא שכדי לאוסרה צריך שיעבד לה, וְלֹא צְרִיכָא – ולא הוצרך להסתפק אלא בְּגוֹן יִשְׂרָאֵל שְׁזָקַף בִּיצָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָהּ וְלֹא הַשְׁתַּחֲוֹת לָהּ, וְכֹא עוֹבְדֵי בּוֹכְבִים וְהַשְׁתַּחֲוֹת לָהּ, האם אסרה הגוי או לא. הגמרא מבארת את צדדי הספק: בִּי הָא – בדומה לדין דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְיִשְׂרָאֵל שְׁזָקַף לְבִינָה וְאֵבֶן שִׁיתָתָה אוֹתָהּ

62 עין שגידעו – שרק מה שגדל באילן לאחר שעבדו אסור בהנאה,
63 ועיקרו – ועיקר האילן שהיה קיים קודם שעבדו, מותר בהנאה, הוי
64 אומר זה אילן שנטעו ולבסוף עבדו.
65 מקשה הגמרא: והא – והרי את הפסוק 'ואשריהם תשרפון באש',
66 קא נסיב לה תלמודא – הוכיח רבי יוסי ברבי יהודה דבריו, ללמוד
67 ממנו שאילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור, והוכיח מזה שאין לדרוש
68 ולא עץ רענן אלהיהם, ואיך אמרנו שהלימוד הוא מ'ואשריהם'
69 תגדעון'.
70 מתרצת הגמרא: 'אילו לא נאמר' קאמר – רבי יוסי ברבי יהודה
71 התכוין לומר שאילו לא נאמר הפסוק 'ואשריהם תשרפון' לא הייתי
72 יכול ללמוד מ'ואשריהם תגדעון' שלא לדרוש ולא עץ רענן
73 אלהיהם. ורק משום שנכתב הפסוק 'ואשריהם תשרפון' נשאר לנו
74 הפסוק 'ואשריהם תגדעון' לסתור את הדרשה הזיא. דהיינו, אילו
75 לא נאמר הפסוק 'ואשריהם תשרפון באש' הייתי אומר שהפסוק
76 'ואשריהם תגדעון' מדבר באילן שנטעו מתחילה לכה, והייתי מקיים
77 את הדרשה ולא עץ רענן אלהיהם' להתיר נטעו ולבסוף עבדו.
78 השקא – אולם עתה דקתיב 'ואשריהם תשרפון באש' לאסור אילן
79 שנטעו מתחילה לשם עבודה זרה, אייתר ליה – נשאר מיותר הפסוק
80 'ואשריהם תגדעון' לאסור אילן שנטעו ולבסוף עבדו, ואם כן אין
81 אפשרות לדרוש את הדרשה ולא עץ רענן אלהיהם'.
82 שואלת הגמרא: ורפנן הוסיבם שאילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר
83 כל האילן גם מה שצמח בו לאחר שעבדו, ואילן שנטעו מתחילה
84 נלמד לאסור מ'ואשריהם תשרפון, הא' – הפסוק הזה 'ואשריהם
85 תגדעון' שמשמעו רק לגדוע את ענפיו, והגעו ישאר בארץ, מאי
86 עבדי ליה – מה ילמדו ממנו.
87 משיבה הגמרא: לדעת רבנן הגידוע שנוכר בפסוק לא בא להתיר
88 את העיקר בהנאה, אלא הם דורשים את הפסוק ל'רפני יהושע בן
89 לוי. דאמר רבי יהושע בן לוי, נצטוו ישראל שגידעו עבודת
90 בוכבים קודמין לכיבוש ארץ ישראל, אבל עדיין לא יבערום לגמרי,
91 וכיבוש ארץ ישראל קודם לכיבוש עבודת בוכבים, שרק לאחר
92 כיבוש הארץ יבערו לגמרי את האשירות בכל מקום שהם.
93 הגמרא מביאה ברייתא שמבואר בה כדברי רבי יהושע בן לוי: דתני
94 רב יוסף בברייתא, נאמר (דברים יב) 'ונתחתם את מזבחותם והנח
95 ואל תשרפם, שלא נאמר לשורפם. וכן נאמר (שם) 'ושפחתם את
96 מצבותם והנח ואל תשרפם, שלא נאמר לשורפן.
97 מקשה הגמרא: והנח סלקא דעתך – וכי תעלה על דעתך שיניחו את
98 המזבחות והמצבות ולא ישרפום, הלא עבודה זרה שרפה פני,
99 שנאמר (דברים יב) 'פסילי אלהיהם תשרפון באש', ומסתבר שכשם
100 שמצוה לשרוף את הפסילים, כך מצוה לשרוף את המזבחות
101 והמצבות, כדי שלא יכשלו בהם בני אדם.
102 מתרצת הגמרא: אמר רב הונא, הכוונה היא שתתן את מזבחותם
103 ותשבר את מצבותם ולא תשרפם עוד, אלא ירוף אחר עובדי עבודה
104 זרה ותכלם, ורק אחר כך שרוף אותם.
105 מקשה הגמרא: ורבי יוסי ברבי יהודה האי סברא שמצות גדיעת
106 האשירות קודמת לכיבוש הארץ מנא ליה – מנין לו. מתרצת
107 הגמרא: נפקא ליה – הוא ילמד דין זה מהפסוק (דברים יב) 'אבד
108 תאבדו', תחילה אבד, תכבוש ואחר כך תאבדו.
109 מקשה הגמרא: ורפנן מה ידרשו מהפסוק 'אבד תאבדו'. מתרצת
110 הגמרא: הא מיבעי ליה – הם צריכים את הפסוק לעוקר עבודת
111 בוכבים, שלא די בכך ששובר ומנתן אותה, אלא שצריך גם לשרש
112 אחריה, כלומר לעקור את שרשיה ולא להשאיר לה כל זכר.
113 שואלת הגמרא: מפיעי ליה – הם צריכים את הפסוק הזה ללמוד על
114 אילן שנטעו מתחילה לכה – לשם אשירה שחובה לשרוף.
115 שואלת הגמרא: והלא רבי יוסי ברבי יהודה נמי מיבעי ליה להכי
116 – גם הוא צריך את הפסוק הזה ללמוד על אילן שנטעו מתחילה לשם
117 אשירה שאסור בהנאה, ומנין ילמד לאסור אילן שנטעו ולבסוף
118 עבדו. משיבה הגמרא: הכי נמי – אכן גם רבי יוסי ברבי יהודה לומד
119 מפסוק זה לאסור אילן שנטעו מתחילה לשם אשירה, ואם תתמה
120 אלא אילן שנטעו גרעין ולבסוף עבדו מנא ליה – מנין לו שהוא
121 אסור, יש להשיב שנקא ליה – שהוא לומד זאת מהפסוק (דברים יב)
122 'ואשריהם תגדעון', יש אשירה שאין צריך לשרפה כולה, אלא רק
123 לגדוע אותה, כלומר שחלק ממנה אסור וחלק ממנה מותר, ואיזהו

1 וְהָאֵם – וכאן במשנתנו לימדנו תנא קמא שהרים וגבעות העבדים
2 מותרים בהנאה, והוא הדין לכל דבר הדומה להרים וגבעות, והיינו
3 שהוא מחובר לקרקע, ולא היה חיבורו לקרקע לשם עבודת כוכבים,
4 ועבדו לו, אינו נאסר. ופאילן שנטעו על ידי שתילת גרעין באדמה,
5 שלא לשם עבודה זרה, ולבסוף כאשר צמח עבדו לשם עבודה זרה
6 קמיפלגי, ונחלקו האם אילן כזה דומה להרים וגבעות, ומותר
7 בהנאה, או אינו דומה להם ונאסר בהנאה.
8 תנא קמא סבר שאילן שנטעו גרעין ולבסוף עבדו מותר ואינו
9 נאסר, לפי שהאילן מחובר לקרקע ולא הייתה בו תפיסת יד אדם,
10 ודינה כדין הר שאינו נאסר. ורבי יוסי הגלילי סבר שאילן שנטעו
11 גרעין ולבסוף עבדו, אמנם עיקר האילן, שהיה קיים בשעה שעבדו,
12 לא נאסר, אך ענפי האילן שצמחו לאחר שעבדו, אסור ליהנות מהם.
13 ואף שהאילן מחובר לקרקע, מכל מקום נטיעת הגרעין נחשבת
14 לתפיסת יד אדם, ולכן אין האילן דומה להר, והוא נאסר. גם לדעת
15 תנא קמא וגם לדעת רבי יוסי הגלילי, האשירה שציותה התורה
16 לשרופה, היא אילן שנטעו גרעין לשם עבודה זרה, שנאסר כולו, וכן
17 אילן שנטעו אילן, כלומר על ידי נטיעת יחור של אילן אחר באדמה,
18 שלא לשם עבודה זרה ולבסוף עבדו, שכיון שזו עבודה זרה שנעשתה
19 בידי אדם, נאסר כל האילן.
20 שואלת הגמרא: מנא – כיצד למדת מדברי רבי יוסי הגלילי שאילן
21 שנטעו גרעין ולבסוף עבדו אסור. משיבה הגמרא: מדקתני בסיפא
22 של המשנה בדברי רבי יוסי הגלילי, מפני מה אשירה אסורה מפני
23 שיש בה תפיסת יד אדם, וכל שיש בו תפיסת יד אדם אסור.
24 ויש לשאול 'וכל שיש בו תפיסת אדם אסור' לאתווי מאי – מה בא
25 לרבות, לאו לאתווי – האם לא בא לרבות אילן שנטעו גרעין
26 ולבסוף עבדו שנאסר.
27 הגמרא מביאה תנא נוסף האוסר באופן זה: ופאף רבי יוסי ברבי
28 יהודה סבר שאילן שנטעו גרעין ולבסוף עבדו אסור. דתניא, רבי
29 יוסי ברבי יהודה אומר, מתוך שנאמר (דברים יב) 'אלהיהם על
30 הרים' ודרשו חכמים 'ולא תהיה אלהיהם', וכן נאמר 'אלהיהם על
31 ההבעות' ודרשו חכמים 'ולא גבעות אלהיהם', ללמד שלא הלים דיני
32 עבודה זרה על הרים וגבעות, האם שומע אני מכאן, שגם את המשך
33 הפסוק 'תחת כל עץ רענן אלהיהם', יש לדרוש 'ולא [עין] רענן
34 אלהיהם' ללמדנו שאילן שנעבד, מותר בהנאה. תלמוד לומר –
35 מלמדנו הכתוב, 'ואשריהם תשרפון באש', שאילן שנעבד ונעשה
36 אשירה נאסר בהנאה וחייב שריפה.
37 מדברי רבי יוסי ברבי יהודה ניתן להוכיח שהוא סובר שאילן שנטעו
38 ולבסוף עבדו, אסור. שאם לא כן, מדוע הוא מוצא סתירה בין הפסוק
39 'ואשריהם תשרפון באש' לבין הדרשה 'ולא עץ רענן אלהיהם', הלא
40 יתכן לומר שהדרשה באה להתיר אילן שנטעו ולבסוף עבדו, והפסוק
41 שמחייב אשירה בשריפה, עוסק באילן שנטעו מתחילה לשם אשירה.
42 מקשה הגמרא: אלא שאם כך, הפסוק 'תחת כל עץ רענן' למה לי –
43 מה בא ללמדנו. מתרצת הגמרא: הפסוק ההוא, ל'רפני עקיבא הוא
44 דאיתא – בא ללמדנו כפי שביארו רבי עקיבא. דאמר רבי עקיבא אני
45 אובין אפרש את דברך ואדון בהם לפניה, שכוננת הפסוק ללמד את
46 בני ישראל, שכל מקום שאתה מוצא הר גבוה ונבעה נשאה ועין
47 רענן דע שיש שם עבודת בוכבים, ועליך לבערה.
48 שואלת הגמרא: ורפנן החולקים על רבי יוסי הגלילי וסוברים שאילן
49 שנטעו גרעין ולבסוף עבדו דינו כדין הר שנעבד ומותר, הא – הפסוק
50 הזה 'ואשריהם תשרפון באש' מאי עבדי ליה – מה לומדים ממנו.
51 משיבה הגמרא: מיבעי ליה – הם צריכים את הפסוק הזה ללמוד על
52 אילן שנטעו מתחילה לכה – לשם אשירה שחובה לשרוף.
53 שואלת הגמרא: והלא רבי יוסי ברבי יהודה נמי מיבעי ליה להכי
54 – גם הוא צריך את הפסוק הזה ללמוד על אילן שנטעו מתחילה לשם
55 אשירה שאסור בהנאה, ומנין ילמד לאסור אילן שנטעו ולבסוף
56 עבדו. משיבה הגמרא: הכי נמי – אכן גם רבי יוסי ברבי יהודה לומד
57 מפסוק זה לאסור אילן שנטעו מתחילה לשם אשירה, ואם תתמה
58 אלא אילן שנטעו גרעין ולבסוף עבדו מנא ליה – מנין לו שהוא
59 אסור, יש להשיב שנקא ליה – שהוא לומד זאת מהפסוק (דברים יב)
60 'ואשריהם תגדעון', יש אשירה שאין צריך לשרפה כולה, אלא רק
61 לגדוע אותה, כלומר שחלק ממנה אסור וחלק ממנה מותר, ואיזהו